

UKRAJINSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

ÚVOD

Vzdelávací štandard z ukrajinského jazyka a literatúry je pedagogický dokument, ktorý stanovuje nielen výkon a obsah, ale umožňuje aj rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov. Pozostáva z charakteristiky a cieľov predmetu, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Predstavuje ucelený systém kognitívne odstupňovaných výkonov – učebných požiadaviek. Tieto základné požiadavky môže učiteľ bližšie špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek s prihliadnutím na aktuálne kognitívne schopnosti žiakov.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učiteľ môže tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard z ukrajinského jazyka a literatúry je koncipovaný tak, aby učiteľ nepredkladal žiakom len hotové poznatky, ale vytváral im primerané podmienky na aktívne osvojovanie vedomostí, zručností a spôsobilostí.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Podstatou predmetu ukrajinský jazyk a literatúra je viesť žiakov k uvedomeniu si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

Predmet ukrajinský jazyk a literatúra je procesuálne orientovaný predovšetkým na budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, na schopnosť primerane a na dobrej jazykovej úrovni reagovať na najrozmanitejšie jazykové situácie. Jeho úlohou je podporovať aj celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej, estetickej a etickej rovine.

Výkonová časť štandardu obsahuje všeobecné a špecifické ciele daného tematického celku, ktoré majú byť žiakmi splnené v dvoch časových úsekoch: do konca druhého ročníka a do konca štvrtého ročníka.

Obsahová časť štandardu zachytáva rozsah učiva, ktorý sa má žiakom odovzdať ako záväzné učivo z daného tematického celku v danom časovom úseku, aby žiaci na požadovanej úrovni zvládli primerane, vhodne a správne každú veku primeranú komunikatívnu situáciu v materinskom jazyku.

CIELE PREDMETU

1. Osvojiť si jazykové, rečové vedomosti, zručnosti, návyky
  - rozvíjať jazykovú kultúru,
  - osvojiť si techniku písania a zručnosti písomného prejavu,
  - osvojiť si techniku hlasného a tichého čítania a čítania s porozumením,
  - poznať gramatické javy a uplatňovať ich v jazykovom prejave.

2. Adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu ústne a písomne
  - vyjadrovať svoje myšlienky, pocity, názory ústnou a písomnou formou,
  - formulovať otázky a dokázať na ne adekvátne odpovedať,
  - obohacovať slovnú zásobu.

3. Kriticky myslieť, zaujať stanovisko
  - vyjadriť svoje pocity a zážitky z prečítaného textu,
  - reprodukovať každodenný, vecný text,
  - interpretovať umelecký text,
  - tvoriť texty ústne a písomne.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Obsah čítania a písania je v 1. ročníku rozdelený do troch období:

1. prípravné obdobie,
2. nácvikové obdobie (šlabikárové),
3. čítankové obdobie.

1. PRÍPRAVNÉ OBDOBIE

Dĺžka prípravného obdobia môže byť variabilná (3 – 7 týždňov), závisí od individuálnych potrieb žiaka. Základným cieľom prípravného obdobia je pripraviť žiaka na proces osvojovania si čítania a písania.

Žiak dosiahne požadovaný výkon po absolvovaní prípravného obdobia.	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže porozumieť jednoduchej hovorenej reči. ✓ dokáže porozumieť jednoduchým pokynom učiteľa. ✓ dokáže porozumieť kratším súvislým prejavom učiteľa so známou lexikou a jazykovými javmi. ✓ dokáže správne vysloviť určité slová, slovné spojenia a frázy, pričom chápe ich význam. ✓ dokáže pomenovať predmety z najbližšieho okolia a vie ich správne použiť v komunikačnej situácii. ✓ dokáže rozlíšiť a určiť prvú hlásku slova. ✓ vie odpovedať na otázky podľa obrázkov. ✓ dokáže vytvoriť jednoduché vety, dialógy. ✓ vie s pomocou učiteľa reprodukovať krátke ľudové rozprávky. ✓ vie zarecitovať riekanky a krátke básne. ✓ vie čítať po písmenách. ✓ dokáže napísať veľké tlačené písmená. 	<p>jazyk veta slovo slabika obrázok leporelo detská hra pozdrav ospravedlnenie</p>

2. NÁCVIČNÉ OBDOBIE

Nácvičným obdobím je ukončený nácvik čítania a písania. Je zamerané na osvojenie si čítania a písania ukrajinskej abecedy (alfavitu). Čítanie a písanie nemusí nutne prebiehať súčasne, v zmysle čo čítame, to píšeme.

Žiak dosiahne požadovaný výkon po absolvovaní nácvičného obdobia.	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže určiť pozíciu hlásky v slove. ✓ dokáže čítať slabiky, slová, vety a krátke celky, ktoré obsahujú otvorené slabiky. ✓ dokáže čítať slabiky, slová, vety a krátke celky, ktoré obsahujú slabiky so spoluhláskovou skupinou. ✓ dokáže čítať písané písmená, slabiky, slová a krátke celky. ✓ dokáže napísať písmená ukrajinskej abecedy (ukrajinského alfavitu) v poradí ako sú uvedené v bukvari. ✓ dokáže spájať písmená do slabík a slov. ✓ vie odpísať písané písmená, slabiky, slová a vety. ✓ vie prepísať tlačené písmená, slabiky, slová a vety. ✓ vie napísať slová podľa diktovania. ✓ správne píše veľké písmeno na začiatku vety. ✓ vie ukončiť oznamovaciu, opytovaciu a rozkazovaciu vetu. ✓ v praktických činnostiach dokáže porozumieť pojmom rozprávka, 	<ul style="list-style-type: none"> písmeno (malé, veľké, tlačené, písané) slabika slovo veta text nadpis riadok odsek úryvok rozprávka báseň autor kniha časopis ilustrácia

báseň, text, nadpis, riadok, autor.	rozdeľovacie a rozlišovacie znamienka (bodka, výkričník, otáznik, čiarka, dvojbodka, pomlčka, zátvorka, apostrof, mäkký znak)
-------------------------------------	---

3. ČÍTANKOVÉ OBDOBIE

Čítankové obdobie treba chápať ako obdobie zdokonaľovania nadobudnutých spôsobilostí a ich využívania pri čítaní s porozumením v praktických i vzdelávacích činnostiach.

Žiak dosiahne požadovaný výkon po absolvovaní čítankového obdobia.	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ intonačne správne číta izolované krátke oznamovacie a opytovacie vety. ✓ vie reprodukovať prečítaný text. ✓ vie prečítať všetky písmená ukrajinskej abecedy. ✓ pri čítaní vie spájať hlásky do slabík a vie prečítať všetky typy slabík vyskytujúcich sa v slovách. ✓ chápe význam prečítaného slova (priradí slovo k obrázku a naopak). ✓ chápe obsah prečítanej vety a krátkeho súvislého textu. ✓ pri čítaní rozlišuje pojmy: text, riadok, nadpis. ✓ v praktických činnostiach pozná funkciu rozdeľovacích a rozlišovacích znamienok. 	<p>spisovateľ</p> <p>poézia</p> <p>bábkové divadlo</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vie čitateľne napísať písmená písanej abecedy. ✓ dokáže správne spájať písmená v slovách. ✓ vie z písanej predlohy čitateľne a správne odpísať slová a krátky primeraný text. ✓ v praktických činnostiach vie členiť vety na slová, slová na slabiky tak, aby výsledkom bolo správne napísané slovo alebo veta. ✓ dokáže podľa diktovania napísať jednoduché krátke vety. ✓ vlastné mená osôb píše s veľkým začiatočným písmenom. ✓ na začiatku vety píše veľké písmeno. ✓ pri písaní rozlišuje oznamovaciu, opytovaciu a rozkazovaciu vetu. 	
---	--

Žiak dosiahne požadovaný výkon po absolvovaní 2. ročníka.	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Sloh	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže porozumieť jednoduchým pokynom, inštrukciám, otázkam a kratším súvislým prejavom so známou lexikou a jazykovými javmi. ✓ vie pomenovať osoby, zvieratá, veci, vlastnosti a činnosť vhodnými výrazmi na základe obrázkov a vlastných skúseností. 	<p>hláska písmeno tlačené a písané písmená rozlišovacie a rozdeľovacie znamienka slabika</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vie jednoduchými vetami odpovedať na otázky podľa obrázkov. ✓ vie sformulovať otázku k prečítanému textu alebo počutému textu. ✓ vie reprodukovať krátke ľudové rozprávky. ✓ vie sformulovať blahoželanie ústne aj písomne (pohľadnica, list). ✓ vie porozprávať krátky príbeh zo života alebo z prečítaného textu. ✓ vie opísať ilustráciu alebo jednoduchý predmet. ✓ vie správne písať tvary malých a veľkých písmen písaného alfavitu (ukrajinskej abecedy). ✓ vie správne a čitateľne odpísať jednoduchý písaný text. ✓ vie správne a čitateľne prepísať tlačенý text do písanej podoby. ✓ vie správne a čitateľne napísať podľa diktovania krátke známe slová a jednoduché vety. 	<p>slovo</p> <p>veta</p> <p>oslovenie, oznámenie, otázka, prosba, rozkaz</p> <p>list</p> <p>pohľadnica</p>
<p>Zvuková rovina jazyka a pravopis</p>	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie správne artikulovať hlásky, slabiky (tvrdé a mäkké slabiky), ✓ v textoch správne aplikuje rozlišovacie znamienka a vie ich pomenovať. ✓ dodržiava správnu výslovnosť slov a rozoznáva rozlišovacie a rozdeľovacie znamienka v grafickom prejave. ✓ v ústnom prejave a v čítaní vie rozlíšiť melódiu oznamovacej, 	<p>hláska</p> <p>písmeno</p> <p>rozlišovacie, rozdeľovacie znamienka</p> <p>slabika</p> <p>slovo</p> <p>veta</p>

<p>opytovacej, rozkazovacej a želacej vety.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie spájať hlásky do slabík, slabiky do slov, slová do viet, vety do krátkych jazykových prejavov. ✓ vie rozčleniť krátke ústne a písomné texty na vety, vety na slová, slová na slabiky, slabiky na hlásky. ✓ pozná vzťah zvukovej a grafickej stránky hlások я (ja), ю (ju), є (je), ї (ji), ш (šč), дж (dž), дз (dz), дзъ (dzj). ✓ vie pomenovať sled hlások v jednotlivých slovách rozličnej štruktúry (<i>ми, на, оса, день, рак, ліс, лис, діти, урок, шило, ганок, школа, корова</i>). ✓ vie správne vyslovovať slová s mäkkým znakom (ь), apostrofom (’), so zdvojenými spoluhláskami (<i>читання, життя</i>). ✓ ovláda rozdelenie slov na konci riadka na základe slabičného princípu. ✓ ovláda písanie veľkých začiatočných písmen na začiatku vlastných mien osôb, zvierat, miesta bydliska. ✓ správne používa rozlišovacie a rozdeľovacie znamienka: mäkký znak (ь), apostrof (’), dve bodky (і), čiarka, pomlčka, bodka, otáznik, výkričník. ✓ vie správne napísať vety podľa zámeru: oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie. 	<p>text</p> <p>veľké začiatočné písmená</p>
---	---

Čítanie a literárna výchova

Žiak:

✓ vie definovať štandardizované pojmy.	text
✓ vie plynule a so správnou intonáciou prečítať jednoduché vety.	báseň
✓ vie vyhľadať texty v učebnici, v čítanke alebo iných tlačovinách.	nadpis
✓ vie rozoznať báseň od iných literárnych útvarov, identifikuje veršovaný básnický útvar od neveršovaného.	autor, spisovateľ čitateľ
✓ vie vytvoriť nadpis k rôznym textom.	kniha, knižnica
✓ dokáže predniesť vyčítanku, porozprávať hádanku alebo zaspievať pieseň.	časopis ilustrácia
✓ vie vymenovať postavy z literárnej ukážky.	hádanka
✓ vie vyhľadať rozprávky v detských časopisoch a interpretovať ich.	vyčítanka
✓ spolu so spolužiakmi vie zahrať bábkovú hru.	rozprávka
✓ pozná detské časopisy a vie s nimi pracovať.	bájka
✓ vie odlíšiť bájku od iných textov umeleckej literatúry. Po prečítaní bájky vie povedať ponaučenie, ktoré obsahuje.	bábkové divadlo

Žiak dosiahne požadovaný výkon po absolvovaní 4. ročníka.	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Sloh	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie porozprávať zážitok podľa osnovy alebo obrázkov na základe časovej postupnosti. ✓ dokáže napísať k príbehu osnovu. ✓ vie opísať (ústne a písomne) predmet, osobu, ilustráciu. Opis vie rozčleniť do odsekov. ✓ vie samostatne tvoriť dialogický text podľa vzoru a navodenej hrovej situácie. ✓ vie začať a ukončiť telefonický rozhovor. ✓ vie požiadať o informáciu a podať stručnú informáciu. ✓ vie sformulovať jednoduché vety (ústne a písomne) ako reakciu na počutý alebo prečítaný text. 	<p>osnova opis odsek rozhovor telefonický rozhovor (začiatok a koniec) otázka – žiadosť o informáciu</p>
Zvuková rovina jazyka a pravopis	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie definovať štandardizované pojmy. ✓ vie vyhľadať a napísať slová v alfabvitnom poradí. ✓ vie rozlíšiť, správne vyslovovať a napísať slová s tvrdými 	<p>spoluhlásky: tvrdé, mäkké výslovnosť spoluhlások a ich spodobovanie slová s apostrofom</p>

<p>a mäkkými spoluhláskami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • po tvrdých spoluhláskach písať <i>u, a, y, e, o,</i> • po mäkkých spoluhláskach písať <i>i, я, ю, є, ъ.</i> <p>✓ vie správne vyslovovať a napísať slová so zdvojenými spoluhláskami.</p> <p>✓ vie správne vyslovovať a napísať slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások vo vnútri slov a na konci slova (<i>книжка, зуб</i>).</p> <p>✓ ovláda výslovnosť a písanie slov s apostrofom.</p> <p>✓ vie správne rozdeliť slová so zdvojenými spoluhláskami, s apostrofom.</p>	<p>veľké začiatkové písmená</p> <p>veta, text</p> <p>interpunkčné znamienka</p>
<p>Významová/lexikálna rovina jazyka</p>	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie definovať synonymá, tvoriť ich a používať vo vete. ✓ vie definovať antonymá, tvoriť ich a používať vo vete. ✓ vie tvoriť nové slová odvodzovaním bez používania terminológie. ✓ vie rozlíšiť nespisovné a spisovné slová. ✓ vie vyhľadať v slovníku slovo podľa abecedy. ✓ vie pracovať s prekladovým slovníkom. 	<p>synonymá</p> <p>antonymá</p> <p>obohacovanie slovnej zásoby</p> <p>spisovné slová – nespisovné slová</p> <p>prekladový slovník</p>

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie definovať štandardizované pojmy a určiť ich v texte. ✓ vie rozlíšiť všeobecné a vlastné podstatné mená. ✓ ovláda tvary podstatného mena a vie ich používať v texte. ✓ vie určiť gramatické kategórie rod, číslo a pád podstatných mien. ✓ vie určiť zhodu prídavného mena s podstatným menom v rode, čísle a páde a použiť ju vo vetách. ✓ vie určiť gramatické kategórie sloves. ✓ vie utvoriť rozkazovací spôsob. ✓ vie nahradiť podstatné mená zámenami a používať ich v komunikácii s inými osobami. ✓ vie rozlíšiť a určiť základné a radové číslovky. ✓ vie vyhľadať, rozlíšiť a použiť v textoch najfrekvencovanejšie: <ul style="list-style-type: none"> • príslovky : <i>там, тут, близько, далеко, весело, тихо, голосно, вліво, вправо</i> atď., • predložky: <i>до, від (од), в, на, за, під, над</i> atď., • spojky: <i>і, та, але, що, щоб, як, який</i> atď. 	<p>podstatné mená: všeobecné a vlastné</p> <p>rod, číslo, pád</p> <p>prídavné mená</p> <p>zhoda podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde</p> <p>slovesá</p> <p>rozkazovací spôsob</p> <p>zámená</p> <p>funkcia zámen</p> <p>číslovky: základné, radové</p> <p>príslovky</p> <p>predložky</p> <p>spojky</p>
Skladobná/syntaktická rovina jazyka	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie rozdeliť krátke ústne a písomné prejavy na vety. 	<p>veta: jednoduchá, rozvitá</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vie utvoriť jednoduché a rozvité vety. ✓ vie členiť vety podľa obsahu na oznamovacie, opytovacie a rozkazovacie. ✓ vie upraviť nesprávne poradie slov vo vete. ✓ vie upraviť nesprávne poradie viet v krátkych jazykových prejavoch. 	<p>vety podľa obsahu: oznamovacie, opytovacie a rozkazovacie</p> <p>slovosled</p> <p>súvetie – formálne spájanie viet do súvetia</p>
<p>Čítanie a literárna výchova</p>	
<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie nahlas, primerane rýchlo a s porozumením prečítať text. ✓ pri čítaní dodržiava správny slovný prízvuk a vetný dôraz. ✓ po príprave vie výrazne čítať text, pričom dodržiava správne dýchanie, prirodzenú intonáciu (vhodná sila, výška a zafarbenie hlasu). ✓ pri čítaní dodržiava spisovnú výslovnosť. ✓ vie v texte vyhľadať neznáme slová a vie s pomocou učiteľa a slovníkov vysvetliť ich význam. ✓ vie reprodukovať prečítaný text podľa osnovy. ✓ vie reprodukovať dej podľa časovej postupnosti. ✓ vie dokončiť rozprávanie začatého príbehu. ✓ vie porozprávať o dojmoch z prečítaného textu. ✓ vie definovať štandardizované pojmy. 	<p>slovný prízvuk, vetný dôraz</p> <p>osnova</p> <p>časová postupnosť</p> <p>hlavná postava</p> <p>vedľajšia postava</p> <p>príslovie, porekadlo</p> <p>povešť</p> <p>hlavná myšlienka</p> <p>rozhlas</p> <p>televízia</p> <p>film</p> <p>dialóg</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vie určiť hlavnú a vedľajšie postavy rozprávky a dokáže zhodnotiť ich konanie. ✓ vie v texte vyhľadať príslovie a porekadlo a vysvetliť ich význam. ✓ vie určiť hlavnú myšlienku známej povesti. ✓ pozná charakteristické znaky rozhlasu, televízie a filmu. ✓ vie v texte identifikovať dialóg a dokáže ho aj prakticky zrealizovať. Pri dialógu vie správne využívať gestikuláciu, mimiku.	
--	--